

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olavs» telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 99347. — «St. Olavs» ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHOOLD: Advent. — Eros og Agape. — De førti dagers evangelium. — Takk. — Din messe og ditt liv. — Bokanmeldelse. — Herhjemme. — Bøker inngått til redaksjonen.

Advent.

Det nye kirkeår har tatt sin begynnelse under så alvorlige omstendigheter som vel aldri før i vår levetid. Imidlertid er kirkeårets begynnelse alltid preget av det dybeste alvor — det er alltid det samme, en fristes til å si: forferdelige evangelium som innleder det. Men det fryktelige akkompagnement som krigen no på fjerde året spiller til dette evangelium på første søndag i advent er jo enno ikke opphørt, men toner stadig i våre ører i stigende uhygge og voldsomhet.

Ingen vet eller kan med sikkerhet forutsi når dommedag inntreffer, om det blir om dager, uker, måneder, år, årtier, århundrer eller årtusener. Men ingen kan benekte at tilværelsen no ser atskillig mer truende og usikker ut enn, bare la oss si, for fem eller ti år siden. Det er et faktum vi bør være klar over. Hvorfor? Hvorfor gavner det oss å erkjenne dette truende faktum og hvori består denne trussel?

Trusselen og det uhyggelige, det absolutt uhyggeligste ligger jo i det at vi vet at de siste tider skal bli meget vanskelige for de kristne — nemlig når det gjelder å bevare troen. Og da er det at det gagnar oss at det ser truende ut en stund i forvegen, så vi ikke blir ramt helt uforberedt, men får tid til å tenke over hva vi skal gjøre, om og når vi får oppleve verdens undergang. Det er alltid klokt å være innstillet på det verste.

Og nettopp med hensyn på denne forberedelse, på de siste vanskelige tider gir evangeliet på første søndag i advent oss et utmerket råd. Det sier nemlig: «Når disse ting tar til å hende, da se opp og løft deres hoder, for deres frelse stunder til.»

Når en foretar en fjellvandring vet en at det kan ha sine vansker å stige og stige oppad, men en vet også at det hjelper godt om en hele tiden kan ha målet for øye — om en kan rett som det er løfte hodet og blikket mot den tinde en vil nå. Det hele

går da så meget lettere — en kjenner mindre til vanskene og slitet og trettheten enn om en bare stirrer ned på jorden med alle dens ujevnheter og steiner.

Ser en derimot oppad mot selve målet eller, om dette enno er skjult, mot et sted høyere opp enn det en selv befinner seg på, et sted en vet en skal forbi, så kan en bli helt overrasket over de krefter en føler en er i besittelse av og den lette og forte måte en kommer fram på.

Slik vil det også være for oss om det skulde times oss å oppleve jordens siste tider og med den Kirkens siste og frykteligste kamper. I så tilfelle kan vi ikke gjøre noe bedre enn å «se oppad og løfte våre hoder» mot den som skal komme — mot vårt store, herlige mål, mot vår Frelser. Men så lenge vi ikke kan se ham med våre legemlige øyne kan vi i det minste holde vårt åndelige øye festet på ham og på de løfter og bud og råd han har gitt oss — vårt legemlige øye kan vi la hvile på krusifikset og på det brød, hvorunder han skjuler seg, men likevel stadig følger oss og styrker vår tro og vårt håp.

Ser vi slik alltid med lengsel og tillit opp mot vår Frelser, hvis komme vi venter, da vil vi sikkert undres over de krefter vi føler vi besitter, fordi Gud gir oss dem. Og vi vil merke at vi nærmer oss målet så fort og så lett som vi før vilde ha trodd var en umulighet. Ja, jo mere vi ufravendelig holder vårt blikk rettet mot vår Frelser, jo mer vil vi kjenne at han drar oss til seg som med en usynlig magnetisk kraft. Da faller det oss etterhvert lettere og lettere å «legge bort mørkets gjerninger og ikke oss lysets våpen». Og da har vi forberedt oss på dommens dag — med en forberedelse som ikke vil være forgjeves selv om vi ikke skal få oppleve den mens vi vandrer her på jorden i vår nuværende skikkelse.

La oss derfor forsøke å ta tiden og alle dens farer,

trusler, vansker og redsler som en slik forberedelsestid, en advent i ånd og sannhet. Da kan selv det tyngste og mest smertefulle bringe velsignelse med seg. For vi vet jo at advent følges av budskapet om «fred for alle i god vilje».

Eros og Agape.

Av pater Finn Dominique Thorn, O. P.

I dagens evangelium gir Jesus oss å forstå noe av det vi kan kalle hemmeligheten ved Guds rike. Jesus lærer oss at Guds rike er noe som virker i det skjulte. Det er som et frøkorn som umerkelig vokser og blir til et stort tre. Det er som en surdeig som litt etter litt gjennomsyrer hele deigen.

La oss i dag tale litt sammen om at vårt liv som kristne, vårt liv i Guds rike, ikke er noe som består i store ytre gjerninger; men at det er et liv som «er skjult med Kristus i Gud». (Kol. 3,3.) La oss med andre ord se litt på de lovene som gjelder i Guds rike, til forskjell fra de lover som gjelder i denne verden og i det jordiske liv.

Det er blitt sagt om kristendommen at den betyr «en omvurdering av alle antikke verdier».

Om det livssyn som hersket da Jesus kom til verden, antikkens livssyn, kan vi si at i det var mennesket det sentrum som alt dreiet seg om. Og mennesket, det er på mange måter et ulykkelig vesen, — det hadde antikken et åpent øye for.

Mennesket ligger under for skjebnens ubønnhørighet. Dets liv er preget av sykdom og død. I de greske tragedier finner vi gripende uttrykk for skyggesidene i tilværelsen.

På denne bakgrunn søkte så antikken å finne botemidler som kan sikre menneskene lykken. Trangen til lykke, og streben etter å finne den er derfor et annet fremtredende trekk i antikkens livssyn.

Der fantes vesener som var fullkommen lykelige, nemlig gudene. Målet for menneskenes anstrengelser måtte da bli om mulig å få del i denne guddommelige lykke.

Hele Platons filosofi er i grunnen ikke annet enn et forsøk på å peke på den veg som fører fra det jordiske og det sanselige opp mot tankens og idéenes guddommelige verden. Ved sin ånd er mennesket beslektet med gudene. Det gjelder derfor å utvikle sin ånd, for gjennom filosofisk kontemplasjon å få del i det guddommelige.

En indre kraft, eros, som grekerne kalte den, er det som driver mennesket til å frigjøre seg fra det jordiske og heve seg opp mot åndens verden.

Dette var hva vi kan kalle filosofiens veg til løsning fra det jordiske.

Ved siden av den, kjente antikken også en rekke mysterie-religioner, som ved renselser og innvielser søkte å gi menneskene del i en overjordisk og guddommelig lykke.

Både filosofien og religionen var således famlende forsøk på å frelse mennesket fra jordelivets ufullkommenhet. Men noen egentlig kjærlighet til guddommen var der ikke tale om i en slik frelse. Kjærligheten, eros, dreiet seg om mennesket selv. Det var mennesket som søkte sin lykke. Aller minst var det tale om noen gudenes kjærlighet til menneskene. Fordi kjærligheten, eros, var begjær etter det man manglet, kunde gudene ikke elske, fordi de ikke manglet noe.

Jeg har stanset såpass nøye opp ved antikkens livssyn, fordi det innebærer noe almenmenneskelig. Antikkens livssyn er det naturlige menneskes syn på livet. Vi kjenner oss derfor alle igjen i det.

Alle føler vi i større eller mindre grad trykket av livets ufullkommenhet. Og alle søker vi å bli lykkelige. Og vi søker som oftest lykken for oss selv, min lykke.

Det som Platon kalte eros, er vår trang til livsutfoldelse. Denne livsutfoldelse kan ta seg forskjellige former. For mange er jordiske og legemlige nytelser det vesentlige. Andre søker den størst mulige utvikling av sin personlighets evner og krav.

Men i alt dette er det oss selv vi søker.

Her kommer så kristendommen med sin «omvurdering av alle verdier».

«Den som vil bevare sitt liv, skal miste det,» lyder Jesu ord. (Mat. 16, 25.)

I stedet for å elske seg selv og søke seg selv, skal man hate seg selv. «Den som elsker sitt liv, skal miste det; men den som hater sitt liv i denne verden, skal berge det til et evig liv,» sier Jesus.

Og Jesus gjør seg selv til sentrum for ethvert menneskes liv: «Den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det.» Tyngdepunktet i menneskelivet forskyves. Det er Jesus som blir målet for vår kjærlighet: «Den som elsker far eller mor mer enn meg er meg ikke verd, og den som elsker sønn eller datter mer enn meg, er meg ikke verd,» sier han. (Mark. 10, 37.) Og Jesus kan kreve intet mindre enn dette fordi han er Guds Sønn: «Den som tar imot meg, tar imot ham som har sent meg.» (v. 40.) Gud er det som Jesus slik gjør til det punkt hvorom alt i menneskelivet dreier seg. Ikke mennesket, men Gud er det sentrale i det kristne livssyn.

Og Gud er kjærlighet. Gud er agape — som de første kristne kalte det: — Gud elsker menneskene, det er den radikale omvurdering av alle verdier. Det er ikke, som i antikken, først og fremst menneskene som søker guddommen for å finne lykken for seg. Det er Gud som søker menneskene: «Kjærligheten består i det, ikke at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder,» skriver apostelen Johannes. Dette er den kristne agape, i motsetning til den hedenske eros. Og Gud elsker oss, ikke fordi vi er gode og verd å elskes, men fordi vi er syndere: «Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men syndere,» lyder Jesu ord. (Mat. 9, 12.)

Antikken kjente ikke begrepet synd. Den kjente heller ingen medlidenhet med den ufullkomne og

den svake. Dens ideal var stoikerens ufølsomhet overfor lidelsen og ulykken. Fra Jesu munn derimot lyder det: «Kom til meg, alle de som er trette og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile.» (Mat. 11, 28.)

Jesu er svaret til dem som står spørrende overfor meningen med livet. Og han er frelsen fra livets synd og nød og sorg. Vi kan ikke frelse oss selv. —

Det Jesus ventet av oss er at vi innrømmer vår avmakt. Når Jesus møter denne ydmykhet, — da kan vi nesten si at han blir svak, guddommelig svak.

Det fortelles at der engang kom en ung mann til Jesus og spurte ham hva han skulde gjøre for å arve det evige liv. Da Jesus svarer at han skal holde budene, sier den unge mann at dem har han holdt helt fra han var ung. Da blir Jesus glad i denne unge mannen som så oppriktig søker å gjøre det gode. «Jesus så på ham, og fikk ham kjær,» leser vi.

Men så kommer det en dag til ham en høvedsmann som sier til ham: «Herre, jeg er ikke verdig til at du går inn under mitt tak; men si bare et ord, så blir min dreng helbredet.» Da står det ikke at Jesus fikk ham kjær. Det står at Jesus undret seg. Jesus har ikke bare elsket menneskene, han har endog beundret dem. La meg her få lov å sitere François Mauriac's vakre ord: «Det Jesus beundrer hos menneskene, det er bestandig det samme under: ikke noen merkverdig dyd eller noen usedvanlig selvfornektelse, og heller ikke noen stor teologisk viden, men en slags evne til overgivelse, en nederlags-erkjennelse, en tilintetgjørelse som alt sammen er frukten av det åndens klarsyn som er nådenes nåde.» (Jesu liv, s. 65.)

Denne guddommelige svakhet overfor menneskets ydmyke erkjennelse av sin elendighet legger Jesus på en gripende måte for dagen da han henger på sitt kors. Fra en av de to som ble korsfestet sammen med ham hører han disse ordene: «Vi er med rette under den samme dom, for vi får hva våre gjerninger har fortjent; men denne mann har ikke gjort noe ondt.» Og så tilføyer han henvendt til Jesus: «Herre, kom meg i hu når du kommer i ditt rike.» — Dette kan ikke Jesus stå seg imot: «Sannelig sier jeg deg: I dag skal du være med meg i Paradis.»

Hvor vi her er langt fra antikkens og det naturlige menneskes syn på frelsen! Frelsen består ikke i at mennesket av alle sine krefter og evner gjennom en lang oppøvelse blir forvandlet og guddommeliggjort. Frelsen består i at Jesus bøyer seg ned til en ulykkelig og løfter ham inn i Guds rike. Han hadde ikke selv vunnet eller fortjent frelsen. Han hadde bare uttalt de ordene som Gud alltid bønnhører: «Herre, vær meg syndet nådig.» —

Utenfor kristendommen er det det sterke selvgode menneske, overmennesket, det som «leende tramper de svake» — som en norsk dikter uttrykker det — det er det som er idealet, ikke minst i vår tid.

I Guds øyne derimot er den stor som erkjenner sin ufullkommenhet og bekjenner sin synd. Et eksempel på dette har vi i kong Davids liv. Han er størst etter et dypt fall. Da profeten Nathan kom-

mer til ham og bebreider ham hans synd, da er det at kong David viser den hjertets sønderknuselse som gjør stor i Guds rike. Den botssalmen han da diktet er noe av det skjønneste som er blitt til i hele Israels historie: Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

«Forbarm deg over meg, o Gud, etter din store barmhjertighet, og utslett min misgjerning etter din miskunnhets rikdom.»

«Offer for Gud er en sønderbrutt ånd; et sønderknust og ydmykt hjerte vil du, o Gud, ikke forskyte.»

Slik ber den som Gud skjenker nåden over all nåde: hjertets sønderknuselse.

La oss no anvende det vi har talt om i dag, på oss selv.

Alle har vi våre kamper, våre sorger, og våre nederlag. Kanskje der er stunder hvor vi synes at vårt liv er forfeilet. Der er, kjære kristne, mange feilslagne liv. Der er mange som ikke synes de er kommet på den rette plass. Mange vet nøyaktig på hvilket tidspunkt de begikk det feiltrin som har forbitret deres liv. Vi minnes uvilkarlig disse ordene i «Haugtussa»:

«Eg kjenner striden tung og sein mot trolldoms vald.

Gud hjelpe oss for brotne bein og mannefall!

Eg kjenner deg, — eg kjenner deg som i k k j e vann! —

Eg såg din strid, eg veit din veg i Skugge-land.»

Her er det Jesus kommer oss i møte med sitt: «Salige er de som sørger; salige er de som hungrer og tørster etter rettferd; salige er de som forfølges.»

Men hva betyr det annet enn at Jesus endog priser den salig hvis liv, på en eller annen måte, menneskelig talt, er mislykket.

I virkeligheten er vi alle mislykket, fordi vi alle tilhører en ulykkelig, fallen og syndig menneskeslekt. Men «den som mister sitt liv, han skal finne det,» — det er den lov som gjelder i Guds rike. Jesus er kommet for å frelse det som er fortapt. Derfor er det han har fortalt oss liknelsen om den fortapte sønn, — som ikke er annet enn fortellingen om et forfeilet liv.

Og no forstår vi Guds rikes hemmelighet: der er intet liv som er så forfeilet at det ikke kan gjenopprettes av Guds kjærlighet! Feiltrinnet kan riktignok ikke gjøres om igjen. Den fortapte sønn kan ikke gjøre om igjen at han har ødet sin arv og kastet bort sine beste år. Men nettopp feiltrinnet blir det middel som Gud benytter for å føre ham tilbake til seg.

Slik er der mange mislykkede menneskeliv som vinner det evige liv fordi de mistet sitt liv i denne verden.

Saken er den, kjære kristne, at når vi strever og sliter for å få mest mulig ut av vårt liv; arbeider

for å utvikle oss, våre evner og anlegg, for å finne vår lykke i det alene, da er det antikkens, det naturlige menneskes frelsesveg vi er inne på.

Den kristne frelse består i å ta imot Guds kjærlighet, Guds barmhjertighet, Guds tilgivelse. Betingelsen er at vi ser vi trenger barmhjertighet og tilgivelse. Det er denne syndserkjennelse som Jesus endog har beundret når han møtte den hos menneskene. Det er den nåde over all nåde som vi må be at Gud skjenker oss.

Når vi slik mister vårt liv ved at vi ser det er forfeilet så lenge Gud ikke er alt for oss, da er det vi finner det. Når vi lærer å elske Gud fordi vi ser at han har elsket oss først, da opplever vi livets lykke. Men denne lykke er skjult med Kristus i Gud. Den består ikke i store ytre gjerninger. Den består i den hjertets fred og glede, som den eier som har lært å elske Gud. Kjærligheten er det som er surdeigen i Guds rike. Det er den som gir vårt liv innhold og mening.

Da betyr det ikke lenger så meget hvilken stilling vi har i livet, og om vi er kommet på vår rette plass. Hvis vi på den plass Gud har satt oss, — ja, selv om det skulde være ved et feiltrin, som Gud har

tillatt, at vi er kommet dit vi er, hvis vi bare der gjør vår daglige gjerning, stor eller liten, av kjærlighet til Gud, og av kjærlighet til vår neste, til våre nærmeste, til dem som vi er satt iblant, uten tanke på oss selv, da har vi funnet meningen med livet. Da er vi frelst. Da er ikke vårt liv forfeilet, — selv om det ellers skulde være preget av sorger og prøvelser.

Og en slik frelse — det er det også viktig å understreke — er ingen passiv selvoppgivelse. Det er et liv virksomt i gode gjerninger, i kjærlighetens gode gjerninger; men hvor Gud både er drivkraften og målet, og ikke vi selv. Det er den sanne livsutfoldelse. I et slikt liv besjelet av kjærlighet er tyngdepunktet blitt forflyttet: «Det er ikke lenger jeg som lever, men Kristus lever i meg.»

Det er denne forskyvning, det er denne omvurdering av vårt liv, som gir oss del i Guds rike og gjør oss til Guds barn. Måtte vi forstå at det nettopp er barn vi skal bli, barn av vår himmelske Far, som har elsket oss, og som derfor har sendt oss sin Sønn, «for at hver den som tror på ham ikke skal fortapes, men ha det evige liv». Amen.

De førti dagers evangelium.

Av monsignore dr. Karl Kjelstrup.

Til de mange interessante funn som den siste menneskealder har brakt oss på den oldkirkelige litteraturs område — hvorav de viktigste «De tolv apostlers lære» og «Salomos oder» — kom der i 1920 et nytt og ikke mindre interessant som bærer titelen: «*Vår Herres og Frelsers Jesu Kristi testament i Galilea*» eller «*Jesu samtaler med sine disipler etter sin oppstandelse*». Man kunde også kalle det «*De førti dagers evangelium*», som jeg har kalt det i titelen på denne artikkel. For i virkeligheten foregir skriftet å meddele oss det som Jesus talte om med sine disipler i de 40 dager mellom oppstandelsen fra de døde og himmelfarten. Herom står der jo i Apostlenes Gjæringer: «... idet han viste seg for dem i førti dager og talte med dem om de ting som tilhører Guds rike» (Apost. gj. 1, 3). Men da skriftstykket selv intet nevner om dette tidsrom, men snarere synes å henlegge de åpenbaringer det inneholder til selve oppstandelsesdagen, er det kanskje riktigere med flere av skriftets utgivere og kritikere å kalle det «*Jesu samtaler med sine disipler etter sin oppstandelse*».

Så helt nytt er funnet forresten ikke. Allerede ved århundreskiftet fant man i Egypt bruddstykker på koptisk av skriftet, men det var først i 1920 den franske katolske teolog pater L. Guerrier oppdaget en etiopisk oversettelse av skriftet, og den var komplett. Siden gjorde man et nytt funn, nemlig et latinsk fragment av skriftet. Ved hjelp av disse forskjellige funn er det så lykkedes å fremstille en tekst som gir oss et temmelig fullstendig begrep om dette interessante skrifts innhold og betydning. Alle autoriteter er no enige om at skriftet

skriver seg fra det annet århundre, eller — nærmere bestemt: det er forfattet av en katolsk skribent til bekjempelse av den gnotiske vranglære, spesielt doketismen. Heimstedet er Lilleasia, og det er å datere til annen halvdel av det 2. århundre, nøyaktigere mellom årene 160 og 170 etter Kristus.

I form av et brev fra de elleve apostler til hele Kirken i øst og vest, nord og syd, imot Simon Magus og Kerint, de falske apostler, begynner skriftet med en *mektig bekjennelse av Jesus Kristus som verdens skaper og det kjødblevne ord*, født av Jomfruen Maria. Deretter minner det om alle hans undergjæringer for så å dvele ved hans korsfestelse, død og gravferd, men særlig hans oppstandelse i *kjødet* — understrekes så sterkt som mulig, til dels med trekk som ellers bare omtales i de apokryfe evangelier.

Derpå følger bokens hovedinnhold: den Oppstandnes åpenbaringer eller Jesu samtaler med sine disipler om de ting som hører Guds rike til. Disiplene spør og Jesus svarer. Herunder forklarer han dem først sin kjødspåtagelse, idet han forteller hvordan Logos eller «Ordet» åpenbaret seg i erkeengelen Gabriels skikkelse og gikk inn i Marias liv, og derpå hva der var kjødspåtagelsens hensikt: Forløsningen og kjødets oppstandelse ved Herrens gjenkomst. Overfor apostlenes tvilende spørsmål betoner Herren atter og atter at kjødet virkelig skal oppstå, og den ytterste dom være en gjengjeldelse både på legeme og sjel. Forøvrig taler han om apostlenes misjonsoppgaver, forutsier Paulus's omvendelse og at han også skal bli apostel, taler så om apostlenes

lønn, forklarer dem hvilke tegn skal varsle om verdens ende og forsvarer Guds rettferdighet som dommer, idet han betoner menneskeviljens frihet til å velge mellom godt og ondt. Han formaner derpå disiplene til årvåkenhet ved en eiendommelig forklaring av liknelsen om de kloke og de dårlige jomfruer, og spør om forfølgelser fra de vantros og vranglærernes side. «Men,» sier han, «ve dem som forfalsker mitt ord og mitt bud og dem som adlyder dem, avviker fra min læres liv og livets bud. De vil sammen med hine heimfalle til den evige fortapelse.»

Boken slutter derpå med en malende framstilling av Jesu himmelfart. Der heter det slik: «Og da han talte dette, kom der torden og lyn og jordskjelv, himlene revnet, og der viste seg en lys sky som bar ham opp. Og der høstes stemmer av mange engler som jublet og lovpriste og sa: «Samle oss, o offerprest, til herlighetens lys». Og da de nærmet seg firmamentet, hørte vi Kristi stemme enno en gang som sa: «Gå bort i fred».

Der er en del eiendommeligheter i dette skrift som må vekke forundring. Først legger vi merke til at blant navnene på de elleve apostler er Jakob og Simon Zelotes bortfalt, mens Natanael og Kefas er innført i stedet, og Judas Jacobi eller Taddeus har fått Simon Zelotes's tilnavn: Judas Zelotes! En nesten nøyaktig parallell til denne apostelrekke har vi forøvrig i skriftet «Den apostoliske kirkeordning», men her er sikkert nok sistnevnte bok den kopierende, og vårt skrift originalen.

Videre må man notere den eiendommelige oppstandelsesberetning vi finner i dette skrift. De tre kvinner som går til Herrens grav for å salve hans legeme, kalles i den etiopiske tekst Sara, Marta og Maria, i den koptiske Maria — Martas søster — Marta og Maria Magdalena. Da de så inn i graven uten å finne Jesu legeme, gråt og jamret de, men da åpenbarte Herren seg for dem og sa til dem: «Gråt ikke, jeg er den I søker.» Men en av dere må gå til deres brødre og si til dem: «Kom, Mesteren er oppstanden fra de døde.» Marta kom og fortalte oss det. Men vi sa til henne: Hva vil du oss, kvinne? Den som er død og begravet, kan vel han bli levende igjen? Og vi trodde henne ikke, at vår Frelser var oppstanden fra de døde. Derpå vendte hun tilbake til Herren og sa til ham: Ingen av dem har villet tro meg at Du lever. Han sa: «En annen av dere må gå til dem og si det til dem på ny.» Og Sara kom og brakte oss dette samme budskap, men ikke trodde vi henne. Hun vendte da tilbake til Herren og fortalte ham det samme. Da sa Herren til Maria og hennes søster: «La oss gå til dem». Og han kom og fant oss inne bak lukkede dører. Han kalte oss ut. Men vi tenkte det bare var et spøkelse og trodde ikke at det var Herren. Da sa han til oss: «Kom, frykt ikke! Jeg er deres mester, som du, Peter, har fornektet tre ganger før hanen gol, og no fornektet du meg igjen?» Men vi trådte hen til ham, enno i tvil om det var ham. Da sa han til oss: «Hvorfor tviler I enno og er vantros? Det er meg som har talt til dere om mitt kjød, min død og min oppstandelse. Men forat I skal vite at det er meg, så legg, Peter, dine fingre i naglegapene på mine hender, og du Tomas, i spydsticket i min side, og du, Andreas, betrakt mine føtter og se om de rører ved jorden. For der står skrevet hos profeten:

Et spøkelses fot rører ikke ved jorden (etterlater intet fotspor).»

Vi følte da på ham for å forvise oss om at han virkelig var oppstanden i kjødet. Og vi falt ned på vårt ansikt for ham og bekjente våre synder, at vi hadde vært vantros. Da sa Vår Herre og Frelser: «Reis dere opp, så vil jeg åpenbare dere hva der er på jorden og ovenfor himmelen og i himmelen og deres oppstandelse til hvilen i himmeriket. For min Far har sendt meg, forat jeg skal føre dere dit opp tillike med dem som tror på meg.»

Så vidt oppstandelsesberetningen. For enhver som er kjent i Bibelen er det overflødig å påpeke avvikelsene fra de kanoniske evangeliers oppstandelsesberetninger. Spørsmålet kan bare være om denne apokryfe oppstandelsesberetning har andre kilder eller eventuelt har bevart gammel overlevering. I alt vesentlig tør man vel også anta at dette skrift bare har gitt en ny kombinasjon av våre kanoniske evangeliers oppstandelsesberetninger, beriket med frie fantasier og feilaktige reminiscenser. Noen historisk verdi har de særegne trekk i denne nye oppstandelsesberetning ikke.

Også i sin oppregning av Jesu undergjæringer viser dette evangelium seg avhengig av våre kanoniske evangelier. Dog begynner det med et trekk fra Jesu barn-dom som bare gjenfinnes i de apokryfe evangelier. Da Jesus av Maria og Josef var sendt i skolen, sa læreren til ham: «Si Alfa». Men Jesus svarte: «Si du meg først hva Beta er». I det apokryfe Tomas-evangelium lyder historien så: Læreren, Sakkeus, ba Jesus å si ham alle bokstavene fra Alfa til Omega. Men Jesus så på læreren og sa: «Du som ikke vet Alfas betydning, hvordan kan du lære andre Beta? Lær meg først hva Alfa er, og da skal vi tro deg med hensyn til Beta.»

Høgst eiendommelig er den forklaring den Oppstandne gir av sin kjødspåtagelse. Han beskriver hvordan han fra den øverste himmel steg ned gjennom de lavere himler og for å unngå englenes oppmerksomhet forvandet seg til engelen Gabriel. I hans skikkelse kom han så til Jomfru Maria og overbrakte henne budskapet om sin fødsel som menneske. «Hennes hjerte opptok meg i seg, og hun trodde. Jeg formet meg og gikk inn i hennes liv. Jeg ble kjød. Jeg var altså mitt eget sendebud overfor Maria i synlig skikkelse av en engel.»

Denne skildring minner til dels om kjente gnotiske fantasier om den himmelske æon, Kristus, som stiger ned gjennom «arkontenes» verden for å forløse menneskeheten. På den annen side har den også en bibelsk tilknytning til steder som 1. Pet. 1, 12 og Efes. 3, 10. Og en ganske liknende framstilling av Kristi nedstigning fra himmelen finner vi i det apokryfe skrift «Esaias himmelfart». Ved å påta seg engleskikkelse skal Herren komme ned gjennom de av englene bebodde lavere himler uten å bli kjent av dem. Også kirkefaderen Ireneus betoner at Kristus fór ned ubemerket, men fór opp åpenlyst for alle engler. Men i virkeligheten er der på det avgjørende punkt den skarpe motsetning mellom vårt skrift og gnosticisismen. Vårt skrift vil bare beskrive hvordan Ordet ble kjød, mens gnostikerne alltid skiller skarpt mellom Ordet (den himmelske ånd, Kristus) og kjødet (mennesket Jesus) og i virkeligheten bekjemper læren om kjødspåtagelsen.

Av særlig interesse ved siden av utsagnene om mennesketilblivelsen er de uttalelser skriftet inneholder om *Kristi nedfart til dødsriket*: «Jeg steg ned til Lasarus's sted og preket for de rettferdige og profetene, forat de skulde komme ut fra hvilen der nede og opp til hvilen hist oppe, og jeg utgjød med min høyre hånd over dem livets dåp og gav dem syndsforlatelse og redning, likesom jeg ga eder og alle dem som tror på meg.»

Altså: ikke alene preken, men *dåp* i dødsriket!

At Kristus ved sin nedfart forkynte evangeliet for den gamle Pakts fromme, stemmer fullkommen overens med Kirkens lære om nedfartens betydning. Allerede Ireneus i sin bok «Adv. haer.» fører det tilbake til apostolisk overlevering at Herren i underverdenen har brakt de gammeltestamentlige fromme evangeliet og syndenes forlatelse. Ireneus's hjemmelsmann (den lilleasiatiske presbyter) omtaler også at Kristus ved sin nedfart døpte de rettferdige. Og den samme tanke møter oss hos Hermes i hans Hyrbok, hvor det står i 9. liknelse, kap. 16: «Også de hensovede fikk Guds Sønn's segl, for før det bærer Guds Sønn's navn er det dødt. Men når det mottar seglet, avlegger det døden og ifører seg livet.» Også i det oldkirkelige skrift «Salomos oder» står der i den 42. ode om nedfarten til dødsriket at Kristus sier: «Jeg tegnet mitt navn på deres (de dødes) hode.»

Selve *dåpen* omtales i «De førti dagers evangelium» i forbindelse med apostlenes utsending. «Den som vil høre eder og tro på meg, skal av dere motta seglets lys ved meg og dåpen ved meg. Og I vil bli kalt tjenere, fordi de skal motta livets dåp og sine synders forlatelse av min hånd ved eder.»

Også *den hellige Nattverd* omtales, og det i ord som tydelig peker hen på Nattverden som offerhandling, hva der har brakt protestantiske forskere til å være i tvil om uttalelsenes mening. For oss katolske teologer er de klare nok. Idet Herren forutsier Peters fengsling (Apostl. gj. 12, 3 etc.), lover Kristus at han vil sende sin kraft i engelen Gabriels skikkelse og utfri ham forat han igjen kan feire «de hellige Mysterier» (de første kristnes navn på det hellige Messeoffer) sammen med sine meddisipler. «Han skal gå ut og komme til eder. Han skal tilbringe en nattevakt med dere og bli hos dere til hanen galer. Men når I har fullført Mysteriene med henblikk på meg, og det deretter følgende kjærleghetsmåltid, da skal han atter bli kastet i fengsel til et vitnesbyrd, inntil han kommer ut derfra og preker hva jeg har overgitt eder.» Men vi sa til ham: «O Herre, er det nødvendig at vi påny tar kalken og drikker av den?» Han sa da til oss: «Ja, det er nødvendig at *denne handling gjentas inntil den dag, da jeg skal komme med dem som er drept for min skyld.*»

Denne uttalelse minner levende om apostelen Pauli ord: «Så ofte som I spiser dette brød og drikker av denne kalk, *forkynner i Herrens død inntil han kommer igjen*» (1. Kor. 2, 26). Her tales der jo om de hellige Nattverdoffers uavlatelige gjentakelse inntil den ytterste dom. For oss som i Messen ser den ublodige gjentakelse av Kristi offerdød på korset, er disse ord klare. Men for en protestant som forkaster Messeofferet, er de høgst uklare, for Nattverden har jo for en protestant ingen forbindelse med Kristi død. Enno engang omtaler Frel-

seren Messeofferet, idet han sier: «*Etter min heimgang til Faderen skal I ihukomme min død.*»

I kap. 16 er der en merkelig datering av Herrens gjenkomst som tillater oss å trekke mer bestemte slutninger om skriftets avfattelsestid. Etterat Herren har erklært at han vil komme i likhet med den oppgående sol, bare 7 ganger mer strålende — «på skyenes vinger», idet korsets tegn går foran ham — spør apostlene: «Om hvor mange år?» Herren svarer: «Når den hundre og tyvende del er fullendt.» (I den koptiske tekst er dette oversatt med: «Når 150 år er omme»).

Hvilket tall den greske originaltekst her har inneholdt er dessverre umulig å avgjøre, men det latinske fragment som man har funnet, synes med sitt «intra 120» å stemme overens med den etiopiske tekst. Sammenholder man no dette sted med et annet hvor det sies at de tegn som skal gå forut for enden, skal inntre i den etterapostoliske generasjon, så tør man vel slutte at skriftet ikke kan være forfattet seinere enn 150 år etter Kristi bortgang — dvs. omkr. år 180 e. Kristi fødsel — men snarere må være skrevet noe tidligere.

Jo sparsommere de litterære etterlatenskaper fra dette tidsrom i kirkehistorien er, desto større betydning har funnet av «De førti dagers Evangelium» vært. Det avlegger også sterkest mulige vitnesbyrd om *troen på Kristi evige Guddom*, samtidig som det likeså energisk betoner hans sanne menneskenatur, realiteten av hans kjøds-påtagelse. Det kaster nytt lys over inkarnasjonen, jomfrufødselen og Kristi nedfart til dødsriket, og det betoner sterkt troen på den «hellige katolske Kirke» som en frelsesinstitusjon.

Som bekjent pleide gnostikerne å påberope seg den Oppstandnes åpenbaringer til fordel for sine særmener. Denne omstendighet forklarer til en viss grad at også dette motskrift mot gnostikerne har valgt samme litterære form. Men da det sikkert ikke vilde nytte stort til imotegåelse av gnostikerne å oppdikte motsatte åpenbareelser, må forfatteren av «De førti dagers Evangelium» sikkert ha vært overbevist om at han gjenga virkelig apostolisk overlevering. Han har bare skriftlig villet redigere og eventuelt fortolke det han har ansett for apostlenes testament til Kirken, men herunder har så antagelig hans fantasi farget hans framstilling. Kirken har sikkert også kjent og gransket dette skrift den gang den på kirkeforsamlingen i Kartago i 397 fastsatte den nytestamentlige kanon, men fant ingen støtte i tradisjonen til å anse det for inspirert. Derfor er også for oss den nytestamentlige kanon målestokken, når vi vil skjelne mellom fantasi og tenkelig forekommende åpenbaringer i «De førti dagers Evangelium».

K. K.

TAKK!

Sokneprestene ved St. Olavs kirke og St. Hallvards kirke takker på det hjerteligste for all støtte som er ydet vår basar, med gaver og arbeide og interesse for den gode sak.

Din messe og ditt liv.

(Forts. fra nr. 41—42.)

Du forstår altså at for riktig å «være til stede» ved messen, må du, hvis det er mulig, finne en plass hvor du kan se presten og alteret og *du må ha en bok.*

Du må ha en bok for å kunne forstå prestens bevelser, for å kunne oppfatte deres symbolske betydning så vel som deres sanne virkning.

Du må ha en bok for å kunne følge prestens ord. Og for å kunne det, må du ha en «god» bok, dvs. en bok som er tydelig, fullstendig og detaljert, for det er bønner som presten gjentar ved alle messer, men det er også bønner som er forskjellig for hver messe.

ET DRAMA I FIRE AKTER.

Hva består så denne messen av som du skal framføre sammen med presten, og som du skal følge med i, snart ved å betrakte alteret, snart ved å lese i en bok?

Den består som et *virkelig drama* av flere «akter».

Vi kan skjelve mellom fire hoveddeler.

1. Fra begynnelsen til og med Credo er den innledende del, *forberedelsesmessen* eller katekumenenes messe. Det var bare den del som katekumenene hadde lov til å overvære.

Den består av lesninger og bønner. Sammenliknet med de tre andre deler, er den den minst viktige del av messen.

2. Fra slutten av Credo til Sanctus er *Offertorium*: presten framfører brød og vin som skal bli til Kristi legeme og blod, og samtidig ofrer han til Gud sitt eget og alle de troendes liv, altså også ditt.

3. Fra Sanctus til Pater noster er *Konsekrasjonen*, det er det øyeblikk hvor Kristus virkelig kommer til stede på alteret: det er den viktigste del av messen.

4. Fra Pater noster til messens slutt er *Kommunionen*, og etter Kirkens mening tar vi først virkelig del i messen når vi kommuniserer.

FORBEREDELSESMESSEN.

TILGIVELSE OG BØNN.

La du merke til noe ved begynnelsen av messen? Straks etter at presten har stillet kalken fra seg på alteret vovet han ikke å forbli ved alteret. Han er gått ned trinene. Han har oppfordret ministranten — og det er ham som i dette øyeblikk og under hele messen taler i ditt navn — til å forene seg med ham for å nedkalle Guds barmhjertighet. De har sammen for å nedkalle Guds barmhjertighet. De har sammen for å nedkalle Guds barmhjertighet. De har sammen for å nedkalle Guds barmhjertighet. De har sammen for å nedkalle Guds barmhjertighet.

Og du? *Hva har du bedt om tilgivelse for? Har du tenkt på det som du har å bebreide deg for i ukens løp? Dine feil? Kanskje alvorlige feil?*

Du må her under denne del av messen holde din

samvittighetsransakelse — som en kristen og en apostel — for det gis ingen sann kristen uten apostolat.

Har du overholdt ditt reglement?

Har dine andaktøvelser virkelig hjulpet til å gi ditt indre liv næring?

Hva har du gjort for Jesus hele denne uken?

Hvorledes har ditt apostolat vært siden siste søndag?

Etter Introitus, Kyrie og Gloria følger *Kirkebønnene* hvor presten, i ditt navn, framfører for Gud alle Kirkens behov og også dine. Du må forsøke å forstå og å leve disse messens bønner, som er så omfattende, så dype, så «katolske», især søndagens.

Har du i dette øyeblikk bedt for Kirken, for den katolske Kirke i Norge, i hele verden, for katolsk aksjon? Har du bedt Kristus om hans *nådegaver for ditt apostolat som overbevist kristen?*

DU MÅ UNDERVISES OG DU MÅ TRO.

Før Han ved sin død løskjøpte verden — fra krybben til korset — har Jesus talt og forkynt. Du må lære, lytte, du må se Jesus leve.

Epistelen og evangeliet har det mål å gjenta for oss Jesu lære, å undervise oss, å stille oss like overfor hans lære og hans person. Især du som en kristen, du bør gjøre Jesus kjent og elsket omkring deg, *du må trenge inn i Jesu lære, du må eie den ved evangeliet. Spor deg selv om du leser evangeliet og om du tilstrekkelig overveier det du leser?*

No du er styrket ved denne undervisning, kan du bekrefte din tro i Credo. *Tenker du på at alle disse trosartikler i Credo bør ha en innflytelse over ditt liv? Tenker du på at denne tro, litt etter litt, gjennom deg, bør bringe lys og lykke til dine likegyldige og ikke — troende brødre?*

Bokanmeldelse.

Av pater A. Lutz O. P.

Carl Fredrik Engelstad: «Frans fra Assisi, Trubadur og Helgen.»

Carl Fredrik Engelstad har også i år gitt oss en meget verdifull bok under ovenstående tittel (Ansgar Forlag). Verdifull ikke i den forstand at boken skulde være resultat av en mere omfattende historisk forskning enn andre Franciskusbiografier. Forfatteren innrømmer at han ikke kommer med noe oppsiktsvekkende i vitenskapelig retning. Men verdifull er boken som vitnesbyrd. Det Engelstad roser seg av er «kjærligheten til dette det mest levende av alle de mennesker hvis livsløp er kjent».

Frans fra Assisi's livsløp er kjent av all verden hadde jeg nær sagt. Den unge kjøpmannsson som kastet fra seg all jordisk rikdom og glede, for at ta fattigdommen som brud og fornye den ekte evangeliske ånd i Kirken, den mann som elsket den korsfestede med en så innerlig glød at Kristus vilde påtrykke ham sine hellige sårmerker som

tegn på sitt vennskap — i hele verden blir denne vidunderlige historie fortalt om igjen og om igjen i prosa og dikt, i sang og musikk. Også på norsk skulde altså Franciskus heroiske liv bli skildret, og en leser som ikke bryr seg større om lærde diskusjoner, men først og fremst søker kontakt med helgenens personlighet blir med engang betatt av Engelstads bok, og holdt i ånde inntil den siste linje. Frans står lyslevende foran oss, midt i det jordiske miljø som preget hans synlige tilværelse, og især midt i det åndelige miljø hvor helgenen er heime, Guds hjerte.

Boken begynner med en lovsang til Provence, den sollyse Provence, trubadurenes land. Franciskus's mor stammet derfra. Hans far derimot var heime i Assisi, i Umbria. Vi opplever middelalderens liv i den lille italienske by. Vi ser den lille Francesco først som lærling hos sin far Pietro Bernardone, som forsøker å bibringe ham kunsten å tjene penger; men den unge mann forstår seg bedre på å sløse dem bort i all slags forlystelser. Han som var kalt av Gud til å forkynne fattigdommens pris, måtte først kjenne av erfaring den jordiske rikdom og oppleve tomheten av de gleder den gir. Etter hvert som ungdomsårene går føler Franz seg mer og mer skuffet av livet. Endelig kom den velsignede time da Gud utfridde ham fra illusjonenes treldom og gjorde ende på hans drøm om jordisk storhet og lykke.

Engelstad beskriver denne nådens seier med en dyp sans for det kristne sjellevs hemmeligheter. Hans skildring er i høg grad gripende og overbevisende. Når fortellingen går over til den del av Franciskus's liv hvor anelsen om det overjordiske bryter igjennom i hans sjel som morgenrøden til en himmelsk dag, virker den ikke bare som ypperlig kunst, men som oppløftende religiøs meditasjon. Fortellingen av Franciskus's møte med den spedalske mann og om det som hendte etterpå i St. Damiano viser klart at forfatteren ikke bare som historiker har studert Franciskus, men levet seg inn i hans innerste. «Slik lå han lenge og ba. Ordene tok slutt, og han trengte dem ikke mer heller. Hjertet var så overfylt av fred og lykke, at ordene bare hindret ham. Han bøyde ansiktet i hendene og gled bort fra alt omkring. Alene med Gud, med Gud som hadde vært så langt borte fra ham, som hadde tuktet og smertet ham, og stengt alle himlens dører. No var de med ett slag åpne for Frans, det var som å vandre over blomstrende enger.» (Side 91.) Det er hemmelighetsfull gudsopplevelse forfatteren her fører oss inn i. Vi tror ham gjerne når han i forordet sier: «Det er det personlige møte med Frans som har skapt denne boken.»

A. Lutz.

Hechjemme —

Hønefoss. Lørdag den 2. november ble vår eldste menighetslem hr. Karl Fillingen stedd til hvile på Jevnaker kirkegård. Karl Fillingen som ble 80 år gammel, kom allerede som barn sammen med sine foreldre fra Tyskland. Han var enno nesten bare barnet da han begynte på Hadelands Glasverk og ved sin flid og store dyktighet i faget arbeidet han seg opp til hyttemester, en meget ansvarsfull stilling innen faget. Utenom arbeidet hadde han flere interesser, således var han i sin tid med på å stifte Jevnaker musikkorps for 40 år siden. At han var en vennsæl og avholdt mann i bygden, beviser den enestående store tilslutning til begravelsen. Denne gikk ut fra Jevnaker hovedkirke og ble forrettet av pastor Bzdyl. Etterat pateren hadde utført Kirkens eldgamle og skønne seremonier, holdt han en gripende preken

hvor han understreket Kirkens trøstefulle lære om at vi kan hjelpe våre kjære avdøde ved å be for dem. Etter salmesang og kransepålegging fra slekt og venner og foreninger, ble kisten båret ut av avdødes arbeidskamerater, mens musikkorpsset spilte Chopens sørgemaarsj på vegen til graven. Etter insensjonen ble så kisten senket mens man sang «Høyt over alle hjerter» og til slutt «Jeg vet meg en sønn i Jesu navn». Det var en vakker begravelse som gjorde et dypt inntrykk på alle som var til stede.

Referent.

Oslo. Tross mange og store vanskeligheter hadde St. Elisabethkongregasjonen fått i stand en hyggelig patronatsfest. Vi samledes først i biskopens kapell, hvor der var opptagelse av 7 nye medlemmer og hvor vår preses, pastor Hogenes, holdt en preken og især la oss våre plikter som kongregasjonister på hjerte. Etter andakten gikk vi så ned i foreningslokalet; der sto bordene festlig dekket. Etter et foredrag av frk. Gertrud Falkanger om den undergjørende medalje lot vi oss de lekke smørbrød og kaffen smake. De ca. 80 damer hygget seg rundt bordene, hvor hs. høgærverdighet biskopen presiderte øverst sammen med pater Notenboom og pastor Hogenes. Da varmen i lokalet ikke nettopp var generende måtte damene prate seg varme og det gjorde de også. Ved 11-tiden ruslet hver til sitt og der var ikke mere enn én mening om at festen hadde vært vellykket.

Deltager.

Syilling. Pater Leo van Eekeren som er en aktet mann blant A.T.-guttene her i Syilling, holdt nylig et kort foredrag om Apenbaringsens bok, især om dyrets tall 666. Det såre aktuelle foredrag ble holdt på et av A.T.-leirens brakkerom og hadde samlet mange tilhørere, især studenter. Pateren erklærte at mange mennesker i vår tid benytter Apenbaringsens bok til å forklare hele verdens historie. Han advarte mot et slikt misbruk av bibelen.

Stud. filol. M. Martinsen.

Bøker inngått til redaksjonen:

ASCHEHOUG & CO.:

Per Arneberg: «Det hemmelige rike.» Dikt.

Paul Lorck Eidem: «En herre på nye veier.» Med tegninger av forfatteren.

Sigrid Boo: «Daglig strev i norden.» Med tegninger av Hamm arlund.

N. W. DAMM & SØN:

Bengt Berg: «Arizona-Charleys gutt.» Oversatt av Eivind Hauge.

Eleanor Frances Lattimore: «Vesle Tito.» Illustret av forfatteren. Oversatt av Eugenie Winther.

GYLDENDAL NORSK FORLAG:

Harris Birkeland: «Muhammed — Allahs sendebud.»
Sten Bugge: «Konfusius.»

NYT NORDISK FORLAG — Arnold Busck (København):

Peter Schindler: «En Ungdom.»

J. FRIMODT (København):

Robert Hugh Benson: «I Dronningens Navn.» Oversatt av Vera de Journal.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.